

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	6Cdo/202/2013
Identifikačné číslo spisu:	1710201501
Dátum vydania rozhodnutia:	29.05.2014
Meno a priezvisko:	JUDr. Daniela Švecová
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2014:1710201501.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci žalobcu X.. V. V., bývajúceho v V., D. XX, proti žalovanému X.. P. J., bývajúcemu v O., I. XX, o ochranu osobnosti a náhradu nemajetkovej ujmy, vedenej na Okresnom súde Pezinok pod sp. zn. 8 C 89/2012, o dovolaní žalobcu proti uzneseniu Krajského súdu v Bratislave z 30. januára 2013 sp. zn. 6 Co 365/2012, takto

rozhodol:

Uznesenie Krajského súdu v Bratislave z 30. januára 2013 sp. zn. 6 Co 365/2012 z r u š u j e a v e c m u v r a c i a n a ď a ľ š i e k o n a n i e .

Odôvodnenie

Okresný súd Pezinok uznesením zo 7. augusta 2012 č. k. 8 C 89/2012-54 nepriznal žalobcovi oslobodenie od súdnych poplatkov. Vychádzal zo zistenia, že žalobca je nezamestnaný, od januára 2009 vedený na úrade práce, že nie je poberateľom žiadnej dávky, nemá žiaden príjem a ani majetok väčšej hodnoty. Je vlastníkom len dvoch starších nepojazdných osobných motorových vozidiel bez hodnoty. V súvislosti s majetkovými pomermi žalobcu zistil, že žalobca so svojou manželkou darovali darovacou zmluvou z 9. júna 2006 všetky vlastnícky im patriace nehnuteľnosti X., nar. XX. X. XXXX, bytom O. P. XX, čo hodnotil tak, že žalobca si takýmto spôsobom znížil výdavky spojené s vlastníctvom k nehnuteľnostiam. Žalobca vo vyhlásení neuviedol príjem, ktorý podľa vedomosti súdu má za poskytovanie právnych služieb. V tomto štádiu konania nebolo možné ustáliť, či u žalobcu ide alebo nejde o svojvoľné uplatňovanie práva. Na základe uvedených skutočností dospel k úsudku, že žalobca nepreukázal splnenie podmienok na priznanie oslobodenia od súdnych poplatkov v zmysle § 138 ods. 1 O.s.p. Jeho návrhu preto nevyhovel.

Krajský súd v Bratislave uznesením z 30. januára 2013 sp. zn. 6 Co 365/2012 na odvolanie žalobcu napadnuté uznesenie súdu prvého stupňa potvrdil. Pri hodnotení pomerov žalobcu vychádzal zhodne zo súdom prvého stupňa zo zistení, že žalobca je nezamestnaný, od januára 2009 vedený na úrade práce, že nie je poberateľom žiadnej dávky, nemá žiaden príjem a ani majetok väčšej hodnoty a že ani jeho manželka nevlastní majetok väčšej hodnoty. Žalobca však neuviedol, z čoho pokrýva svoje výdavky na zabezpečenie bývania, stravy, oblečenia a pod. Keďže tieto svoje náklady uhrádza, zjavne musí mať iný zdroj príjmov, ktorý vo vyhlásení neuviedol. Jeho tvrdenie, že nemá žiaden príjem, je navyše v rozpore s

jeho konaním, keď sa bez primeraného protiplnenia zriekol majetkového prospechu z darovaných nehnuteľností. Prípadnú nepriaznivú situáciu pomerov žalobcu hodnotil ako vzniknutú zavinením samotným žalobcom. Aj odvolací súd dospel preto k záveru, že žalobca dostatočne nepreukázal pomery odôvodňujúce priznanie oslobodenia od súdnych poplatkov. K druhej podmienke pre priznanie oslobodenia od súdnych poplatkov uviedol, že ju považuje za splnenú, lebo v tomto štádiu konania nemožno dospieť k úsudku, že zo strany žalobcu ide zrejme o bezúspešné, resp. o svojvoľné uplatňovanie práva.

Proti tomuto uzneseniu odvolacieho súdu podal včas dovolanie žalobca. Navrhol napadnuté rozhodnutie krajského súdu zrušiť a vec mu vrátiť na ďalšie konanie. Uviedol, že konajúce súdy založili svoje rozhodnutia na ničím nepodloženej skutočnosti, že má príjem z poskytovania právnych služieb bez uvedenia konkrétnych vecí, v ktorých mal tieto služby poskytovať. Ak mal odvolací súd pochybnosti o pravdivosti ním predložených dokladoch, týkajúcich sa jeho súčasných zárobkových a majetkových pomerov, mal povinnosť vyžiadať príslušné doklady od Daňového úradu Pezinok, resp. od Úradu práce a sociálnych vecí Pezinok, prípadne nahliadnuť do súdnych spisov a nie rozhodnúť o jeho žiadosti len na základe svojich domnienok. Naďalej trval na tom, že je v tiesnivej finančnej a sociálnej situácii a že preto nemá finančné prostriedky na zaplatenie súdneho poplatku. K prevodu nehnuteľností uviedol, že ich daroval X.. X. V. z dôvodu, že mu finančne pomáha a že má voči nej dlhy, čo vyplýva aj z vyplneného tlačiva pre oslobodenie od súdnych poplatkov. Namietal tiež, že rozhodnutie krajského súdu je pre nedostatok dôvodov nepreskúmateľné. Považoval preto zamietnutie jeho žiadosti o oslobodenie od súdnych poplatkov za nesprávne, čím mu konajúce súdy odňali možnosť pred súdom konať v zmysle § 237 písm. f/ O.s.p.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 10a ods. 1 O.s.p.) po zistení, že dovolanie bolo podané včas účastníkom konania, preskúmal napadnuté uznesenie a dospel k záveru, že ho treba zrušiť. Podľa ustanovenia § 236 ods. 1 O.s.p. možno dovolaním napadnúť právoplatné rozhodnutie odvolacieho súdu, pokiaľ to zákon pripúšťa.

Občiansky súdny poriadok upravuje prípustnosť dovolania proti uzneseniu odvolacieho súdu v ustanoveniach § 237 a § 239 O.s.p.

Dovolanie proti uzneseniu odvolacieho súdu je v prvom rade prípustné (a súčasne dôvodné) vtedy, ak je konanie postihnuté vadami taxatívne uvedenými v § 237 O.s.p., ktoré spôsobujú tzv. zmätočnosť rozhodnutia odvolacieho súdu. K týmto vadám prihliada dovolací súd - ak je dovolanie podané včas a na to oprávneným subjektom - z úradnej povinnosti (§ 242 ods. 1 veta druhá O.s.p.).

Podľa § 237 písm. f/ O.s.p. je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu, ak sa účastníkovi konania postupom súdu odňala možnosť konať pred súdom.

Odňatím možnosti konať pred súdom sa rozumie postup súdu, ktorým znemožnil účastníkovi konania realizáciu tých procesných práv, ktoré mu Občiansky súdny poriadok priznáva (napr. právo zúčastniť sa pojednávania, robiť prednesy, navrhovať dôkazy a pod.). K odňatiu možnosti konať pred súdom môže dôjsť nielen činnosťou súdu, ktorá rozhodnutiu predchádza, ale aj samotným rozhodnutím. Takýmto rozhodnutím môže byť aj uznesenie, ktorým nebolo vyhovené návrhu účastníka na oslobodenie od súdnych poplatkov, ak záver súdov o tejto otázke nie je správny. V zmysle čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky totiž každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným spôsobom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde. Toto právo má každý, teda i ten, kto nemá finančné prostriedky na zaplatenie súdneho poplatku. Preto, aj keď zákon stanovuje povinnosť uhradiť súdny poplatok ako podmienku pri uplatňovaní práva v občianskom súde konaní, súčasne upravuje okolnosti, za ktorých možno túto povinnosť odpustiť. Nesprávnym posúdením podmienok pre odpustenie poplatkovej povinnosti môže byť znemožnené právo na súdnu ochranu a teda možnosť účastníka konať pred súdom. Podľa § 138 ods. 1 veta prvá O.s.p. na návrh môže súd priznať účastníkovi celkom alebo sčasti oslobodenie od súdnych poplatkov, ak to pomery účastníka odôvodňujú a ak nejde o svojvoľné alebo zrejme bezúspešné uplatňovanie alebo bránenie práva.

Účelom uvedeného ustanovenia je, aby účastníkovi nebolo len pre jeho majetkové a sociálne pomery znemožnené uplatňovať alebo brániť svoje právo. Pre priznanie oslobodenia od súdnych poplatkov musia byť súčasne splnené dve podmienky, a to nepriaznivá finančná situácia a pravdepodobnosť úspechu v ďalšom konaní na strane žiadateľa, pričom pre rozhodnutie je rozhodujúci stav v čase jeho vyhlásenia. Zárobkové a majetkové pomery účastníka, ktorý žiada o oslobodenie, je súd teda povinný skúmať podľa stavu v čase rozhodovania. Záver o nepriaznivých pomeroch účastníka nemôže byť založený na ničím

nepodložených skutočnostiach, resp. len na domnienkach vyslovených súdom, ale musí vychádzať z riadne zisteného skutkového stavu. Pri hodnotení pomerov účastníka (jeho subjektívneho zavinenia) nemožno preto skutočnosť, že účastník sa v minulosti zbavil svojho majetku, automaticky hodnotiť v neprospech účastníka bez toho, aby boli spoľahlivo zistené ďalšie súvislosti takéhoto konania.

Dovolací súd po preskúmaní veci dospel k záveru, že odvolací súd nepostupoval pri posudzovaní opodstatnenosti žiadosti žalobcu o priznanie oslobodenia (prípadne aj čiastočného) od súdnych poplatkov v zmysle vyššie uvedených zásad.

Predovšetkým treba uviesť, že skutkové zistenia, podľa ktorých žalobca je nezamestnaný, od januára 2009 vedený na úrade práce, že nie je poberateľom žiadnej dávky, nemá žiaden príjem a ani majetok väčšej hodnoty a že ani jeho manželka nevlastní majetok väčšej hodnoty, z ktorých odvolací súd zhodne so súdom prvého stupňa vychádzal, nesvedčia o priaznivých zárobných, sociálnych a osobných pomeroch žalobcu. Pokiaľ odvolací súd zároveň konštatoval, že žalobca musí mať iný zdroj príjmu, ktorý neuviedol vo vyhlásení, keď uhrádza svoje nevyhnutné životné náklady, ide o záver odporujúci vyššie uvedeným zisteniam. Navyše, odvolací súd tu pomery žalobcu zakladá len na domnienke a nie na základe skutkového zistenia vyplývajúceho z obsahu spisu, čo je neprijateľné. Za ničím nepodložený treba považovať záver súdu prvého stupňa, že žalobca má príjem z poskytovania právnych služieb, resp. záver odvolacieho súdu, že ak tieto služby poskytuje bezodplatne, bezdôvodne sa zrieka majetkového prospechu. Okresný súd mal predovšetkým uviesť, konkrétne spisové značky vecí (prípadne aj predmet sporu), v ktorých žalobca poskytuje právne služby a prípadne nahliadnutím do označených spisov zistiť, či žalobca služby poskytuje odplatne alebo nie.

Pokiaľ odvolací súd „prípadnú nepriaznivú situáciu“ pomerov žalobcu hodnotil ako vzniknutú zavinením samotným žalobcom, treba uviesť, že vplyv darovania nehnuteľností X.. X. V., ku ktorému došlo v roku 2006, na majetkové pomery žalobcu v roku 2012, resp. v roku 2013, bolo potrebné skúmať vo vecnej a časovej súvislosti a tiež v kontexte ďalších žalobcom tvrdených konkrétnych okolností tohto jeho konania. Odvolací súd však vec z tohto pohľadu neskúmal a tvrdenia žalobcom uvádzané nehodnotil, hoci tak urobiť mal, čo malo nájsť odraz aj v odôvodnení jeho rozhodnutia. Výsledkom takéhoto chybného postupu je nesprávny záver odvolacieho súdu, že žalobca nesplnil jednu zo základných podmienok pre oslobodenie od súdnych poplatkov uvedenú v § 138 ods. 1 O.s.p. Takýmto nesprávnym rozhodnutím odvolací súd odňal žalobcovi možnosť konať pred súdom v zmysle § 237 písm. f/ O.s.p., ktorá vada zakladá jednak prípustnosť a zároveň aj dôvodnosť ním podaného dovolania.

So zreteľom na uvedené Najvyšší súd Slovenskej republiky podľa § 243b ods. 1 O.s.p. uznesenie odvolacieho súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

Pre ďalšie konanie dovolací súd považuje za potrebné poznamenať, že za zrejme bezúspešné uplatňovanie práva v zmysle § 138 ods. 1 O.s.p. je možné považovať okrem uplatnenia prekludovanej pohľadávky, uplatnenia práva z právneho úkonu, pri ktorom nebola dodržaná písomná forma sankcionovaná neplatnosťou, aj situáciu, ak už zo žaloby je zjavné, že žalobca nie je so žalovaným označeným v žalobe v hmotnoprávnom vzťahu, o ktorý v konaní ide.

Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.